

כב א מיי פ"ו מהל' סוכה
הל' ח טו"ש"ע א"ח סי'
תמט סעף 3:
פג ב מיי"ש ה"ה ס"ג
שקן מצ טו"ש"ע א"ח
סי' תרלט סעף א:
פד ג מיי"ש ה"ה ט'
טו"ש"ע סס סעף 7:

ליקוטי רש"י

א"י כשמעכצין עד הלילה
לאחר שהשקין ישינים
התינוקות (רשב"ם שם).
ראוים שתשרה. אלא
שעון הדור גורם ואין
הדור ראוץ לכן.
שתנמור ד"ה המה
ביהושע. ולמשה נמי
עמדה חמה דנפקא לן
במסכת ע"ז (דף כה).
אחל אחל אלא משום דאין
משובין כל כך כמשה חלאן
ביהושע. גמרא. סברת
המשניות כעין שאנו
מפרכין עליהן לא שנו כו'
חסורי מחסרה כו'.
הגדות. מדרשי פסוק
כגון תחומא ונראשית
רבה ויקרא רבה.
דקדוקי תורה. וי"ו
דוח לכו הטמא (ויקרא
יא) דמרבין מיינה דס
השקן. גזירות שוות.
כגון יליף קיחה
קיחה משדה עפרון.
תקופות. מולד הלילה.
וגימטריאות. כגון אכני
אחל נפשי חכמת יחבית,
ירט יראה ראתה נטתה
[רשב"ם ב"ב דף קלד].
ומשלות כובבין. לורן
יש זה ללמוד דברי תורה
כדכתיב (קהלת יב) תקן
משלים הרבה וכתיב להבין
משל ומליצה (משלי א).
שיחת שדים. להשגיג
ונפקא מיינה לעשות
קמיע לנפאיה. ושיחת
דק"ים. שני אדם
רגילים לצד על הקולס
כדכתיב בשלמה וידבר על
העצים (מלכים א, 7).
ושיחת מ"אכבי
השרת. להשגיג.
במשנה מדרבנא.
שנימוקאל. היות
דאביו ורבא. שהקשו
משניות וצריכות טעם
ומילוא. ד"ה טעם
אזהב יש. עולמות וכל
כך למה כי אורחותיהם
מלאים כל טוב דברי תורה
ותמנה. גרוף שבכ"ם
על אהת כמה וכמה.
להבין דבר מתוך דבר
יותר ויותר [רשב"ם ב"ב
קלד]. בית שמאי
פוסקין. דראוי לתשמיש
בעין [לעיל ז]. שאינו
צריך לאמו. מפרש
במסכת סוכה (דף סז):
שניעור משנתו ואינו קורא
אימא [וערבין ב]. דייב
בבבב. ממנכין ליה
מדרבנן [יערבין פב].
במנינה. טיח טיט שעל
המקרה. בשביר קבון.
דספירא ליה לשמאי קטן
הצריך לאמו חייב בסוכה
[יבמות טו]. [עד כאן שייך
לציא] עונשים. לאו
וכתיב, אכל עשה לא הו'
עונש הלכן מלכות עשה
שהזמן גרמא נשים
פטורות אכל לא מעשה
בין שהזמן גרמא בין שלא
הזמן גרמא נשים חייבות
[יבמות טז]. מכלל
שהנשים חייבות על כל לא
מעשה שבתורה שהי'
עונשן מלקות [פסחים מג.
ד"ה לכל עונשין]. כ"ה
שניעור משנתו וכו'.
ללא לוח עד לחתיא
לקמיה הו' אינו צריך
לאמו [יערבין פב]. בעין
תדרור. מלך שהו' דר
כל השנה ציטו הזקיקתו
תורה להניח דירתו ולדור
כאן בסוכה עם מנוחו
וכלי תשמישו ומנוחו
[לעיל כו].

השוה הכתוב אשה לאיש.

אין לי אלא איש שהעריך אשה שהעריכה מנין וצ"ל ד'
מיתות (סנהדרין דף סו.) גבי מקלל אצו ואמו לאיטרין לן איש
איש לרבות אשה דדריש לה מדכתיב איש תרי זמני לאין מיעוט
אחר מיעוט אלא לרבות תיפוק ליה
מדהשוה אשה לאיש וכן צ"ל נגמר
הדין (שם ד' מו): אין האשה נתלית
מדכתיב איש ולא אמרי' השוה אשה
לאיש וי"ל לענין פרשה שנאמרה
צ"לשון זכר הוא דאמרינן השוה הכתוב
אשה לאיש דאחא מיימי לה צריש
תמורה (ד' ג): והכל גבי אורח אכל
היכא דכתיב איש ממעטינן אשה
ומיהו קשה דצ"ל שור שנגמא ארבעה
ותמשה (צ"ק ד' מד): אמר שור שור
שצעה להביא שור האשה גבי שור
שהמית והתם לא כתיב ציה שור איש
אלא דכתיב ציה וגם צעליו יומת
וזה אינו אלא לשון זכר ושמה יש צו
שום יתור שהייתי ממעט ממנו אשה
אי לאו דרביי רחמנא אי נמי משום
דדרשינן צפרק ד' וה' (שם דף מד).
נגיחה למיתה נגיחה לנוקין הוה ילפי
מיתה מנוקין דכתיב צהו כי יגח
שור איש^(ז): **לרבות הגרים.**
דס"ד ישראל ולא גרים כי האי גוונא
אשכחן פרק כל המנחות צלות (מנחות
דף סא: ושם) גבי תנופה דאמרי' אין
לי אלא בני ישראל גרים ועבדים
משותרים מניין ת"ל המקריב וכן
צפרק הערל (יבמות דף עד: ושם)
וצפ"ק דכריתות (דף ז: דצד אל
בני ישראל אשה כי תזריע אין לי
אלא בני ישראל גירות ושפחה
משותרת מניין ת"ל אשה ומימה
דצפרק אלו הן הנחנקין (סנהדרין
דף סו. ושם) גבי גונב נפש אמרינן
בני ישראל למעוטי למי שחזיו עבד
ותזיו צן חורין אכל כולו משותר לא
ממעט מבני ישראל וכן צפרק צנות
כותים (מדה דף לה.) בני ישראל
מטמאין ציצה ואין הנכרים מטמאין
ציצה אכל גרים ומשותרים לא
ממעטין וכן צמנחות צ"ל שחי מדות
(דף נג. ושם) בני ישראל סומכין
ואין הנכרים סומכין אכל גרים
ומשותרים סומכין וצ"ק דערכין
(דף ה: בני ישראל מעריכין ואין
הנכרים מעריכין ושמה כלל הני יש
שום רבוי דמרבין גרים ומשותרים^(ז):
כאן בקמן שהגיע לחינוך. כגון
קטן שאינו צריך לאמו אע"פ
דמתניתין קתני לה צדיא דרך הש"ס
להקשות ולתכן דכתיב פ"ק דחגיג'
(דף ז. ושם) דדריש כל זכור לרבות
שזטה וקטן ומשני כאן צקטן שהגיע
לחינוך דהיינו כדתנן התם כל שאינו יכול
לחיות מירושלים להר הבית ואם יכול לעלות
היינו הגיע לחינוך וקס"ד דמקשה דכל קטן מרבי
משום דקרא סתמא כתיב מרבין להו ודכוותה צריש צנות כותים
(מדה דף לב. ושם) דאי לאו משום דבת שלש שנים ויום אחד לענין ציה הלכתא הוה
מרבי אפי' צת יום אחד מדכתיב ואשה משום דקרא סתמא כתיב והשתא הגיע לחינוך דאמרינן בכל דוכתא אין כולן שוים אלא
כל אחד לפי עיניו דהכא אמרי' צאין צריך לאמו וגבי חגיגה שיכול לעלות וצסוף לולב הגזול (לקמן דף מז.) גבי לולב צידוע
לענע וגבי צליית צידוע להתעטף וגבי תורה צידוע לדבר:
תשבו בעין תדרור. רבא נמי דמפרש טעמא אחרניא גבי
שומרי גנות לעיל (דף סו.) לא פליג אהא צרייתא
דפרישית שם: **ומשנן** בסוכה. לצאר טעם המשניות
והיינו הש"ס ופריך והא תניי לבר ממטללתא לפי שצריך
מחשבה ורוחב אור ומשני דבגמרא נמי יש^(ז) עיון כגון

אמר אביו לעולם טובה. לפטור' הלכתא היא דלילו קרא חיוצא
קמרבי דאזרח גברי הוא דמשמע וה' לרבות את הנשים הוה לן
למדרישה כדדרשינן ציום הכפורים אלא שהלכה למשה מסיני
פטורתא ודקתני האזרח להוציא את הנשים אסמכתא צעלמא הוא
ועיקר קרא לרביי אחא דלוקמן
ודקשיא לך למה לי הלכתא לפטורין
הא מלות עשה שהזמן גרמא הוא
אליטריד ס"ד כו': **רבא אמר אצטריד.**
מה התם נשים חייבות צלכילת מלה
ואף ע"ג דמלה מלות עשה שהזמן
גרמא דנפקא דר"א צפסמס (דף
מג.): שנאמר לא תאכל עליו חמץ
שצעת ימים תאכל מלות כל שיטנו צבל
תאכל חמץ ישנו צקוס אכול מלה
ונשים ישנן צמלות לא מעשה דהיינו
אכילת חמץ: והשתא דאמרת סוכה
צפוטרה הלכתא היא. ולאו ממשמעותא
דלילו ה' דקרא רביי' היא: קרא
צ"ה ל'י. כלומר אמאי אחא ה' דסוכה:
צרות את הגרים. שחייבים צסוכה:
מדרב יהודה נפקא. ולמה לי קרא
ה' דהאזרח לרביי נשים לעיני:
לתוספת עינוי. שהצריך הכתוב
להתחיל ולהתענות מצעוד יום: הואיל
ומעשה קרא. מלאו וכתת דכתיב
צעניו (ויקרא כג) צעלס היוס הזה
על עצמו של יום ענוש כרת ואינו
ענוש כרת על תוספת עינוי ומאזהרה
נמי אימעוט צפרק צתרא דיומא (דף
סא.) נשים נמי למעטי ללא ליחייבו
ציה אפילו למלות עשה צעלמא:
קמן שהגיע לחינוך. משאינו צריך
לאמו: אסמכתא בעלמא נינהו. וקרא
לרבי אליעזר כדלית ליה לרבות גר
שנחגיג צינתיס וקטן שגלל דעושים
סוכה צחולו של מועד מה שאין שאר
ישראל עושין או לרצנן כדלית להו
שכל ישראל ראוין ליטצ צסוכה אחת
ולהכשיר סוכה שאולה^(ז): הכי גרסינן
כ"ה שניעור משנתו ואינו קורא אמא.
שאינו כרוך אחריה לקרומה צכל שעה
שניעור: ופרכי' [אמא] גדולים נמי
קרו. כלומר שאינו קורא לאמו^(ז) הוא
דקרי' ליה אין צריך לאמו הא אם
קורא אמא צריך לאמו קרי' ליה
אפילו גדול שאינו צריך לאמו רגיל
לקרומה כשניעור: א"א כ"ה שניעור
ואינו קורא אמא אמא. שאינו כרוך
אחריה לקרות ולשנות עד שתצא אליו
אכל קורא ושומק לאו צריך לאמו
הוא: מעשה צפתור. דהא קטן
הצריך לאמו הוא ואמאי פיסת וסייך:
מתני' סוכתו קבע. להיות כל
עיקר דירתו צה: מואימתי מותר
צפנות. הימנה וליכד: משתפרח
המקפה. משתתקלקל המקפה. כל
תצטיל קפוי לא רך ולא עב קרוי
מקפה: מושל צעבד כו'. כלומר גשמיס היורדים צחג סימן קללה
הס משל לעבד כו': ושפך צו קיתון. של מים על פניו וצגמרל
מפרש מי שפך למי: גב' ומשנן בסוכה. סוצר למודו^(ז) ומתחכו
על צוריו לעמוד (ה) דהיינו שמעתא דאמוראי וצצרא של טעמי משנה
וצרייתא מה טעם זה חייב וזה פטור זה אסור וזה מותר: מקרי
ומתני. לקרות^(ז) שצכתצ ולשנות משניות הערוכות ושגורות צפה:
במשלצתא. צסוכה: ותנוי. הש"ס דהוא סצרא לטרות ולשנן וכן
שמעתא דאמוראי שאין צלות אלא מכלל דקדוקי שהן למדין מתוך
דצרי משנה דמדמו מלחא למלחא: בר **במשלצתא**. אם ירצה
דמלכטער הוא ומלכטער פטור מן הסוכה והאיר יפה לו להרחיב
דעתו קא סלקא דעמיה תנוי היינו משנן: הא צמיגרם כו'.
כלומר תרי גוויי שיתן הוו למיגרס גמרל הצרורה לו כצד והיינו
שמעתא צריך סוכה והיינו משנן: צעיוני. צר ממטללתא:
כי

השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין
שבתורה אמר אביו לעולם סוכה הלכתא
ואיצטריד ס"ד אמינא תשבו בעין תדרור מה
דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו
קמ"ל רבא אמר איצטריד ס"ד אמינא יליף
חמשה עשר חמשה עשר מחג המצות מה
להלן נשים חייבות אף כאן נשים חייבות קמ"ל
והשתא דאמרת סוכה הלכתא קרא למה לי
לרבות את הגרים סד"א^(ז) האזרח בישראל
אמר רחמנא ולא את הגרים קמ"ל יום
הכפורים מדרב יהודה אמר רב נפקא לא
נצרכא אלא לתוספת עינוי סד"א הואיל
ומיעט רחמנא לתוספת עינוי מעונש
ומאזהרה לא נתחייבו נשים כלל קמ"ל:
אמר מר כל לרבות את הקטנים והתנן
נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה ל"ק
כאן בקמן שהגיע לחינוך כאן בקמן שלא
הגיע לחינוך^(ז) קמן שהגיע לחינוך מדרבנן
הוא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא:
קמן שאינו צריך לאמו כו': היכי דמי
קמן שאינו צריך לאמו אמרי דבי ר' ינאי כל
שנפנה ואין אמו מקנחתו רבי (שמעון^(ז)) אומר
כל שנעור משנתו ואינו קורא אמא [אמא^(ז)]
גדולים נמי קרו אלא (אימא^(ז)) כל שנעור ואינו
קורא אמא אמא: מעשה וילדה בלתו כו':
מעשה לסתור חסורי מחסר' והכי קתני ושמאי
מחמיר ומעשה נמי וילדה בלתו של שמאי
הזקן ופחת את המעזיבה וסייך על המטה
בשביל הקטן^(ז): **מתני'** כל שבעת הימים
אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי ירדו
גשמים מאימתי מותר לפנות משתסרה
המקפה משלו משל למה הדבר דומה
לעבד שבא למוזג כוס לרבו ושפך לו
קיתון על פניו: **גב'** ת"ר כל שבעת הימים
אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי כיצד היו
לו כלים נאים מעלן לסוכה מצעות נאות^(ז)
מעלן לסוכה אוכל ושותה ומטייל בסוכה
מה"מ^(ז) דת"ר^(ז) תשבו בעין תדרור^(ז) מכאן אמרו
כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע
וביתו עראי כיצד היו לו כלים נאים מעלן
לסוכה מצעות נאות מעלן לסוכה אוכל ושות'
ומטייל בסוכה ומשנן בסוכה איני והאמר
רבא מקרא ומתנא במטללתא ותנוי בר
ממטללתא ל"ק יהא במגרם הא בעיוני
כי

א"י כשמעכצין עד הלילה
לאחר שהשקין ישינים
התינוקות (רשב"ם שם).
ראוים שתשרה. אלא
שעון הדור גורם ואין
הדור ראוץ לכן.
שתנמור ד"ה המה
ביהושע. ולמשה נמי
עמדה חמה דנפקא לן
במסכת ע"ז (דף כה).
אחל אחל אלא משום דאין
משובין כל כך כמשה חלאן
ביהושע. גמרא. סברת
המשניות כעין שאנו
מפרכין עליהן לא שנו כו'
חסורי מחסרה כו'.
הגדות. מדרשי פסוק
כגון תחומא ונראשית
רבה ויקרא רבה.
דקדוקי תורה. וי"ו
דוח לכו הטמא (ויקרא
יא) דמרבין מיינה דס
השקן. גזירות שוות.
כגון יליף קיחה
קיחה משדה עפרון.
תקופות. מולד הלילה.
וגימטריאות. כגון אכני
אחל נפשי חכמת יחבית,
ירט יראה ראתה נטתה
[רשב"ם ב"ב דף קלד].
ומשלות כובבין. לורן
יש זה ללמוד דברי תורה
כדכתיב (קהלת יב) תקן
משלים הרבה וכתיב להבין
משל ומליצה (משלי א).
שיחת שדים. להשגיג
ונפקא מיינה לעשות
קמיע לנפאיה. ושיחת
דק"ים. שני אדם
רגילים לצד על הקולס
כדכתיב בשלמה וידבר על
העצים (מלכים א, 7).
ושיחת מ"אכבי
השרת. להשגיג.
במשנה מדרבנא.
שנימוקאל. היות
דאביו ורבא. שהקשו
משניות וצריכות טעם
ומילוא. ד"ה טעם
אזהב יש. עולמות וכל
כך למה כי אורחותיהם
מלאים כל טוב דברי תורה
ותמנה. גרוף שבכ"ם
על אהת כמה וכמה.
להבין דבר מתוך דבר
יותר ויותר [רשב"ם ב"ב
קלד]. בית שמאי
פוסקין. דראוי לתשמיש
בעין [לעיל ז]. שאינו
צריך לאמו. מפרש
במסכת סוכה (דף סז):
שניעור משנתו ואינו קורא
אימא [וערבין ב]. דייב
בבבב. ממנכין ליה
מדרבנן [יערבין פב].
במנינה. טיח טיט שעל
המקרה. בשביר קבון.
דספירא ליה לשמאי קטן
הצריך לאמו חייב בסוכה
[יבמות טו]. [עד כאן שייך
לציא] עונשים. לאו
וכתיב, אכל עשה לא הו'
עונש הלכן מלכות עשה
שהזמן גרמא נשים
פטורות אכל לא מעשה
בין שהזמן גרמא בין שלא
הזמן גרמא נשים חייבות
[יבמות טז]. מכלל
שהנשים חייבות על כל לא
מעשה שבתורה שהי'
עונשן מלקות [פסחים מג.
ד"ה לכל עונשין]. כ"ה
שניעור משנתו וכו'.
ללא לוח עד לחתיא
לקמיה הו' אינו צריך
לאמו [יערבין פב]. בעין
תדרור. מלך שהו' דר
כל השנה ציטו הזקיקתו
תורה להניח דירתו ולדור
כאן בסוכה עם מנוחו
וכלי תשמישו ומנוחו
[לעיל כו].

א) יבמות פד: תמורה
ג: צ"ק טו. פסחים
מג. קדושין לה: מה
מח: (צ) [חגיגה ז.],
ג) עירובין פב. (ד) [ע"ה
בש"י שבת קנד: ד"ה
שמים], (ה) [לעיל כו.
וש"ן ערכין ג. (ו) ע"ה
תוס' ר"ה כח: סוד"ה
ומנא, (ז) לעיל כז.
(ח) [וע"ה מוס' צ"ק טו.
ד"ה ה' ה' ה' וצדק מ: מ:
ד"ה שור]. (ט) [וע"ה
מוס' סנהדרין פו. ד"ה
צנ. וצמנחות סא: ד"ה
אין לן].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומשנן
בסוכה וכו' לעמוד עליו
[ד' דהיינו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה השווה וכו'
ב"שון זכר הוא
דאמרי' השוה. עיון
מוס' יומא דף מג ע"א
ד"ה ונקו:

תורה אור השלם

א) בפסח תשבו שבעת
ימים כל האזרח
בישראל ישובו בפסח:
[ויקרא כג. מב]

הגהות וצינונים

א) צ"ל שמעון בן
צ"קיש [גליון]:
ב) רש"ל [גליון] קאי
אקרושיא. אמא גדולים
נמי קרוי. וכמו שהוסקי
המהרש"ל ברש"י (ועי'
גנוי יוסף): ג) רש"ל מ"ז
[גליון]: ד) צ"ל בשביל
קמן כ"ה במשנה בגמ'
ובמשניות (גנוי יוסף):
ה) צ"ל אמא (מחנה
אפרים): ו) בדפוד
תלמודו: ז) בדפוד
לקרות מקרא שבכתב:
ח) צ"ל יש ב"א עיון
(רש"י דבש תמור):
ט) ובארות המים מגיה
ברש"י ומחברו צעמוד
ע"ה בוריו דהיינו וכו':

רבינו הננאל

סוכה מצות עשה שהזמן
גרמא הוא וק"ל כל
מצות עשה שהזמן גרמא
נשים פטורות אי יוה"כ
נפקא לן מהא דכתיב
איש או אשה כי יעשו
מכל חטאת השוה
הכתוב אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה. ומשני
אביו סוכה הלכתא
ואיצטריד סד"א תשבו
כתיב ודרשינן תשבו
בעין תדרור מה דירה
איש ואשתו אף סוכה
איש ואשתו חייבין
קמ"ל אשה פטורה. רבא
אמר סד"א נילף ט"ו
ט"ו מחג המצות מה
ט"ו דחג המצות נשים
חייבות אף ט"ו דחג
הסוכות נשים חייבות
קמ"ל דלא וקרא דכתיב
בסוכה האזרח לרבות
הגרים. ומדרסוכה
הלכתא יוה"כ שהנשים
חייבות בעינוי קרא ל"ל
בהא קרא הא אמרן
השוה הכתוב אשה
לאיש לכל עונשין
שבתורה. ושנינן כי
אתא קרא לחיובניהו
על תוספת מעוטי נמי

לנשים בתוספת עינוי והוא בין השמשות של יוה"כ סד"א הואיל ומיעטה קרא להאי תוספת מכת דכתיב כי כל הנפש אשר לא תעונה וגו' על עצמו של יוה"כ חייב כרת ולא על תוספת מעוטי נמי